

Erupția Vulcanului baptist.

De Dr. Grigorie Gh. Comșa
Episcopul Aradului.

Când Socaciu și Ungureanu au văzut sala fixită de frați, pe cari nu-i așteptau și nu-i doreau să-i vadă, s'au speriat și au început să se tolosească de diferite trucuri ca să scape de acești frați nedorți. În primul rând au recurs la trucuri (apucătura) din Arad — când la 11 Martie a. c. au scos din sală pe delegați sub pretextul că vor fi legitimați la ușă unde însă au postat 2 voinici cari nu au lăsat să intre în sală decât pe prietenii lui Ungureanu. De astădată acest truc nu a reușit. Poporul a pretins, că legitimarea delegaților să se facă în sală, sub controlul întregului popor...

Când Socaciu a văzut că planul lui e descoperit, a invocat un alt motiv și anume: că delegații din Bihor nu pot lua parte la ședință pentru că Comunitatea Bihor a ieșit din Uniune. Când însă delegații au ascultat pe fr. Dr. Simonca, care l-a convins, că atare ieșire din Uniune nu s'a făcut în mod valabil, întrucât la ieșirea din Uniune se cere hotărârea *adunării generale* a Comunității și nu este suficientă o atare hotărâre a *Comitetului*, delegații prezenți și-au însușit acest punct de vedere legal, declarând, că toți delegații, cari își vor justifica mandatul primit dela vre-o biserică baptistă, vor putea lua parte la această ședință. Aceasta cu atât mai mult, că chiar în convocare s'a spus clar că: „*Toate bisericile baptiste din țară sunt rugate să-și trimită delegații lor la această conferință*”. Socaciu văzând că nu scapă de acești delegați, cari au venit anume hotărâți să-i ceară socoteală, a aflat de bine să se retragă și să fugă dela această socoteală. Astfel s'a întâmplat că Socaciu și Ungureanu, cu prietenii lor de cointeresare, au părăsit sala ședinței și s'au retras. Au plecat cu ei vre-o 50--60 delegați, rămânând la noi 315 delegați, cari și-au justificat mandatul cu acle în regulă. Nu este deci adevărat, că Socaciu și Ungureanu ar fi plecat cu 180 delegați. Chiar delegatul Ministerului a constatat, în raportul său oficial,

că în localul bisericii române Timișoara — unde s'au mutat Socaciu cu prietenii săi — a numărat abia 80 persoane, dintre cari însă delegați nu erau decât 50--60 persoane, ceilalți fiind frați din biserica Timișoara. Când o delegație a noastră — în frunte cu fr. Adam Sezonov din Brăila — s'a prezintat la biserica română Timișoara pentru a invita pe Socaciu să se înapoieze la noi spre a da socoteală și a lua parte la adunarea generală, această comisiune încă a constatat, că cu Socaciu și Ungureanu nu erau decât circa 50--60 delegați.

Prin trimiterea acestei delegațiune către Socaciu noi am dat dovadă, că dorim pacea și bună înțelegere în poporul Domnului și nu dorim deloc ruptură în popor. Socaciu însă a rămas încăpăținat ca totdeauna și a refuzat categoric să se înapoieze la locul *datoriei* sale și să răspundă în fața poporului la acuzațiunile și învinuirile ce se aduc conducătorilor dela Uniune și Comunitatea Arad. Ori dacă orice încercare de împăciuire a fost zădărnicită de încăpăținarea lui Socaciu și Ungureanu și de *teama* lor de a se prezinta în fața poporului, atunci frații vor judeca cu dreptate și obiectivitate: cine sunt vinovați de faptul, că drumurile noastre la congresul din Timișoara s'au despărțit. Vinovați de acest fapt nu pot să fie decât aceia, cari *au fugit dela socoteală și nu au avut curagiul să se întoarcă și să dea față cu poporul*.

Drumurile noastre în acea zi s'au despărțit. Până atunci am căutat să nu dăm publicității păcatele acestor conducători, azi însă, după ce am epuizat toate căile păcii, ni se impune datoria sfântă să *curățim biserica Domnului de toate elementele păcătoase*. De azi începând, fără nici o cruțare, li vom prezenta poporului păcătoși, așa cum sunt, ca poporul să-i cunoască și să-i trateze după cum merită.

Poporul baptist trebuie să cunoască căle încercări de împăciuire s'au făcut până la congresul din Timișoara, cari toate însă au fost zădărnice din cauza încăpăținării lui Socaciu și Ungureanu.

În ziua de 7 Septemvrie a. c. fr. Dr. Simonca a vorbit pentru ultima dată cu Socaciu și Ungureanu. I-a

Invitat să se retragă dela conducere, că numai astfel se poate evita discuțiunea în public a învinuirilor grave aduse lui Ungureanu.

Dr. Simonca i-a pus în vedere lui Ungureanu, că este acuzat la Parchetul din Arad de cele mai grave crime ca *furt, fals, sustracțiune, înșelăciune, gestiune frauduloasă etc.*

Dr. Simonca i-a pus în vedere, că dacă Ungureanu își iubește poporul, trebuie să se retragă și să nu dea prilej dușmanilor noștri din afară, ca pentru aceste crime grave, atribuite lui personal, să atace bisericile baptiste. Dacă Ungureanu se crede nevinovat față de aceste grave acuzațiuni, să-și dovedească nevinovăția în fața instanțelor judecătorești și dacă va reuși să obțină sentință de achitare, poporul va ști să-i dea satisfacția cuvenită, până atunci însă să se retragă și să ne scape de loviturile dușmanilor îndreptate poporului nostru pentru faptele personale alui Ungureanu.

Socaciu și Ungureanu au refuzat categoric să se retragă. Ei conlau pe defectele omenești alui Ionescu, pe care într'adevăr au reușit să-l determine pentru o declarație de desvinovățire pe seama lui Ungureanu.

Acest Ionescu chiar la această conferință împărția un raport amănunțit despre păcatele lui Ungureanu și tot în aceea zi dă o declarație în care arată nevinovăția lui Ungureanu. Membrii comitetului aveau deci un raport motivat și o altă declarație a lui Ionescu, cari 2 acte se băteau *cap în cap și totuși nu au avut atâta inteligență și înțelepciune să vadă, că numai unul dintre aceste 2 acte poate conține adevărul, iar celalalt conține minciuni.* Ei erau deci datori să examineze: care dintre aceste 2 acte conține adevărul, sau să le înăture pe ambele și să judece pe baza altor dovezi asupra vinovăției lui Ungureanu. Comitetul însă fiind compus din prietenii lui Socaciu și Ungureanu, au primit ca binevenit actul lui Ionescu în desvinovățirea lui Ungureanu. Că Ionescu — după eliberarea actului de nevinovățire — nu a avut curajul să se mai prezinte în public, ci a stat ascuns în locuința lui fr. Ciorba, era dovadă suficientă pentruca oricare om cu cap să înțeleagă, că această din urmă declarațiune de nevinovățire este dată din complexitate, pentru a salva pe Ungureanu, dar *conținutul declarațiunii nu corespunde cu adevărul.*

Noi cunoaștem felul cum Ungureanu l-a obținut acest act dela Ionescu, căruia i-a promis că, imediat după conferință, va merge la București, va achita datoriile revistei „Farul Mânturii” și astfel îl va scăpa pe Ionescu de creditorii nerăbdători, cari zilnic îl urmăresc pentru aceste datorii.

Dealtcum am aflat ulterior, că acest Ionescu — pe care Ungureanu îl prezintă ca pe un bun frate și om cinstit — este un *mincinos, bețiv și curvar, fapt pe care îl vom putea dovedi* în fața instanțelor dacă vom fi trași la răspundere pentru această afirmațiune..

Ca atare nu este persoană potrivită să elibereze acte de nevinovățire pe seama păcătosului Ungureanu.

Poporul baptist trebuie să cunoască că acuzațiunile grave aduse lui Ungureanu nu sunt întemeiate numai pe denunțul lui Ionescu către Parchet sau pe raportul lui Ionescu distribuit la conferință, ci este întemeiat pe scrisoarea din 17 Octomvrie 1931, pe care o reproducem aici din cuvânt în cuvânt:

Curtici, la 17 Oct. 1931.

Strict confidențial personal.

Dragă Ionescule,

* Scrisoarei tale din 14 l. c. răspund următoarele:

Astăzi am sosit acasă cu ajutorul Domnului de pe la Toplița—Cluj etc. În gara Arad am avut întâlnire cu Neța, Fonața, Cocuș și Pașcu și ei mi-au spus totul cele referitoare la Edilul dela Valeni. Eu am refuzat să stau de vorbă cu Neța, mai ales că el nu este controlor astăzi, iar celorlalți le-am comunicat că acest fond este în regulă și polițele sunt la tine.

Tu vei căuta la tine în sertar și paremi-se în casada ta de bani ai tu polițele dela Valeni, eu nu ți le-am luat ci le-am lăsat la tine. Caută și le vei găsi.

Neța știe toate aceste dela Fonața, care i-a arătat edilul înainte de avea noi cu el ciocnirile. Știu că el caută să ne facă rău împreună cu Slev et. comp. dar Domnul va zădărnici planurile lor viclene, căci noi nu am instrăinat nici un ban din nici un fond, așa că nu am teamă de ei. Tu te rog să nu mai stai cu ei de vorbă în nici o chestiune oficială, nici cu Neța și nici cu Slev sau altcareva din tabăra lor.

Acuma în ce privește banii primiți dela fr. Adorian din edilul Valeni, după notele pe cari eu le am, el a achitat în total suma de lei 54.000 (cincizecișipatrumii) și aceștia toți în București, iar după scrisoarea ta reiese că ți-a mai dat 6000 (șaseșii) lei, așa că total face 60.000 lei. *Eu nu mai știu cum am procedat cu ei*, căci era tocmai în zilele când aveam marele năcaz cu Seminarul, dar cred tot ceea ce scrii tu și încurând voi veni la București pentru a aranja cu acest fond. Eu știu că tu ai cont bun despre toate și sunt sigur că banii s'au spesat așa cum tu arăți. În fondul de Edil sunt și bani de ai Uniunii și nu sunt toți ai fraților Americani așa că nu prezintă pentru noi nici un pericol din nici un punct de vedere. Dar pentru a putea arăta o situație clară când eu vin la București, uite ce propun eu să faci: Eu am dela tine scrisoarea prin care îmi ceri să folosești din acest fond pentru trebuințele biroului și eu ți-am aprobat 15.000 lei. Acuma uite ce este. Din acei bani eu am dat pentru Seminaristi prin fr. Socaci suma de 12 000 lei iar restul sigur nu știu momentan cum i-am spesat, și acuma nu am timp să-mi caut dosarul respectiv căci mă grăbesc a-ți răspunde pentru a nu fi supărat și eu te rog acuma ca tu să înregistrezi ca împrumutați de tine suma de lei 60.000 (șasezecimii) spesați pentru

trebuințele biroului și mie îmi răspunde imediat ca să știu că ai procedat astfel. Când eu vin la București vom aranja cu acest fond. Aceasta să o faci nu pentru Neța și Slev cărora nu ești dator să le dai socoteală ci pentru o eventuală cercetare ce ași face eu cu fr. Socaciu pentru sbulberarea afirmațiilor mincinoase a oamenilor acești răi cari nu se rușinează să mințescă că noi mâncăm banii.

Eu te asigur că nu ți-se va întâmpla nimic căci eu am dreptul să-ți dau cu împrumut bani pentru reviste din orice fond dacă nevoile cere aceasta nu a și dori însă să se știe că din acești bani am dat pentru calendar etc. de acea te rog să-i înregistrezi ca împrumutați pentru reviste și eu în curând vin la București și vom regula totul.

La Paris cred că nu voi merge decât în luna viitoare căci doresc să isprăvesc întâi cu toate relele ce avem în popor și astfel sper că după câteva zile să vin la București și vom regula totul cu voia Domnului.

În caz că te-ar chestiona dr. Gill în privința acestui fond să-i comunici că totul este în regulă și că eu voi veni încurând la București și voi aduce cu mine dosarul întreg al Fondului pentru a isprăvi odată pentru totdeauna cu acești bani.

Să-mi răspunzi imediat dacă te-ai conformat întocmai acestei scrisori, căci eu sunt acasă până primesc răspunsul tău, răspunde-mi pe o cartă postală numai atât: Primit și executat întocmai.

Apoi mai răspunde-mi ce mai zice dr. Gill? Ajutorul misionar l-ai expediat? Dar fr. Adorian se bucură de pace? Ați început lista semnăturilor pentru acțiunea noastră în cauza libertății? Scrie mi ce e mai nou.

Complimente familiei tale din partea mea și a familiei mele.

Cu dragoste al tău în Cristos, fr. UNGUREANU N. B. Dela fr. Adorian eu nu am primit niciun ban. Prezenta scrisoare s-o păstrezi la actele strict confidentiale.

În această scrisoare Ungureanu recunoaște, că din suma de 60.000 lei, preluată dela fr. Adorian, din Edilul Văleni, a dat Seminaristilor prin fr. Socaciu suma de 12 000 lei, iar restul nu știe cum i-a sperat... Totatunci îndrumă pe Ionescu să înregistreze această sumă de 60.000 lei ca luată dela dânsul cu titlu de împrumut deci să facă o înregistrare *contrară cu adevăr* adică o înregistrare *falsă*.

Ungureanu recunoaște, că din acești bani a cheltuit pentru calendare, totuși îndeamnă pe Ionescu să facă un fals în registre ca să nu se poată constata, că Ungureanu a cheltuit banii pentru calendare, întreprindere particulară a lui. În fine îndrumă pe Ionescu să spună iarăși o *minciună* și anume că fondul de Edil este în regulă dacă l-ar întreba Dr. Gill.

Dacă mâinile lui Ungureanu ar fi curate de această sumă de 60.000 lei, nu ar instrui pe Ionescu

să facă un fals în registre. Nu l-ar asigura, că nu i se va întâmpla nimic și nu l-ar îndemna să spună neadevăr când va fi întrebat de Dr. Grill. Toate aceste fac dovadă de vinovăția lui Ungureanu, care — conform cercetărilor făcute de controlul lui Neța — încă în luna Octomvrie 1930 a preluat acești bani dela fr. Adorian și nu i-a vărsat la fondul de Edil, nu i-a înregistrat timp de un an ci *i-a cheltuit*... și abia după un an, în Octomvrie 1931 — când anume a fost descoperit de controlorul Neța — atunci îi vine în minte, că banii ridicați *cu un an înainte* dela fr. Adorian nu sunt înregistrați nicăiri și fiindcă nu știa să dea seamă de acești bani cheltuiți, caută să scape prin fals și cu ajutorul lui Ionescu de consecințele acestei gestiune frauduloasă...

Lucrul curat nu trebuie ascuns. Dece totuși Ungureanu roagă pe Ionescu, că această scrisoare să o păstreze în arhiva *secretă*, dacă nu pentru motivul, că a cheltuit banii și nu poate da socoteală?...

Iată unul dintre multele păcate alui Ungureanu. Iată motivul pentru care a fugit dela socoteală. Vom continua în numărul următor. Acest act a fost celit în fața poporului și poporul a înțeles dreptatea noastră, a dat vot de blamă conducătorilor vechi ai Uniunii, le-a revocat mandatul și a procedat la alegerea unui nou comitet alegând în calitate de președinte pe fr. C. Adorian, vicepreședinte fr. Teodor Luguzan din Buteni, secretar gen. fr. Lucaș Sezonov, controlor fr. Dr. Simonca, bibliotecar fr. Pavel Boșorogan din Alba-Iulia, tutor orfanal fr. P. Balci iar ca membrii: fr. A. Pașcu, M. Vicaș și Ilie Mârza. Alegerile s'au făcut cu unanimitatea voturilor. În fine s'a ales o comisie de cenzori, conform art. 11 al statutului, în persoana fr. Cristea Oligor, Sava Nicolae și Bălc Ioan.

Conferința a hotărât, că Comitetul să procedeze la preluarea arhivei dela conducătorii congediați, cerându-le socoteală despre toate fondurile administrative. Se va face.

Așteptăm hotărârea Ministerului și dacă nici Ministerul nu ne va putea scăpa de vechia conducere, suntem siguri că Parchetul își va face datoria și ne va scăpa de ei."

Deci situația la bapțiști e foarte gravă. Și unii și alții caută să arate Ministerului de Culte că celalalt poartă vina. Se acuză unii pe alții cu cele mai grave lucruri.

Prefectura jud. Timișoara cu raportul Nr. 24965/1932 a delegat un funcționar să cerceteze lucrurile și acel funcționar a raportat că la congresul condus de dl. Socaciu, de fapt dl. Ungureanu a terorizat pe președinte.

Până când acești bapțiști vor mai teroriza și în fața străinătății, când din textele publicate se vede urma banilor streini și urma unor mari nereguli la bapțiști?

Eparhia ort. rom. a Aradului sub raport religios și cultural în ani 1843-4.

Un prieten mi-a adus zilele trecute o carte, care în urma cuprinsului ei, mi se pare de o deosebită importanță. Ea oglindește, cu date statistice oficioase, deci în mare măsură autentice, starea religioasă și culturală de acum 90 de ani a comunelor din Eparhia noastră. Cartea este scrisă în latinește și are următorul titlu: „Universalis Schematismus Venerabilis Cleri Orientalis ecclesiae graeci non uniti ritus Regni Hungariae partiumque eidem adnexarum, nec non magni Principatus Transilvaniae Item Literarius seu nomina Eorum qui rem literariam scholarem ejusdem ritus procurant, sub benigno-gratiosa protectione excelsi consilii Regii Locumtenentialis hungarici, per Alcysium Reesch de Leeuward, excelsi consilii r. locumtenentialis hung. stipendiatum conceptualem practicantem. Pro anno 1843/4 redactus. Budae, Typis regiae scientiarum universitatis hungaricae. „Cartea are 202 de pagini și cuprinde datele statistice despre mitropolia Carlovețului și cele 9 eparhii aparținătoare acestei mitropolii. La fiecare eparhie se arată: a. Numele episcopului, b. membrii consistorului și ai biroului consistorial, din care fac parte fiscul și medicul consistorial, c. membrii aulei episcopale, d. mănăstirile și numele călugărilor, e. protopoplatele și comunele care le aparțin, f. institutele centrale de învățământ cu numele profesoriilor, numărul cursurilor și al elevilor. La fiecare parohie s-a indicat: a. data înființării parohiei, b. data de când există matricule, c. numele preoților, d. numărul sufletelor, e. numărul părechilor cununate, f. numărul școalelor, g. numele învățătorilor și h. numărul elevilor de școală. Toate aceste date sunt totalizate pe protopoplate, pe eparhii și, în fine, pe mitropolie.

Cu privire la diecesa Transilvaniei nu se dă șematismul protopoplatelor și al parohiilor, ci numai numele episcopului (Vasile Moga), numele membrilor consistorului și protopoplatele pe județe, cu indicarea numelui protopopilor, pe cari îi numește „Arhidiaconi“. Protopoplatele vacante din Transilvania sunt administrate de „Vicearhidiaconi“ și administratori districtuali. Este surprinzătoare aceasta nomenclatură, căci — după cum știm noi — ea n'a fost usitată niciodată în biserica ortodoxă din Ardealul propriu.

Mitropoliei Carlovețului, în fruntea căreia stă Arhiepiscopul și mitropolitul Iosif Rajacici „miserațoane divina Arhiepiscopus Carlovicensis et totius in cesareo regis ditionibus degentis slaveno-serbicae et valahicae nationis“, aparțin eparhiile: Carloveț, Arad (inclusiv Oradea-mare), Bacica, Buda, Carlstadt, Pacraț, Timișoara, Transilvan'a și Vârșeț. Protopoplate sunt 103 și anume: în diecesa Carloveț 6, Arad (cu Ora-

dea) 14, Bacica 4, Buda 2, Carlstadt 10, Pacraț 9, Timișoara 10, Transilvania 42 și Vârșeț 6. Numărul total al credincioșilor este 1,678,446. Deși autorul nu face deosebire între credincioșii români și sârbi, dacă considerăm însă că în acest număr nu este cuprinsă și Transilvania și dacă considerăm că cei 324,689 credincioși din eparhia Aradului sunt, cu excepțiunea celor câteva sute de sârbi, toți români; dacă mai considerăm că din numărul de 461,601 al credincioșilor din diecesa Timișorilor sunt români 90%, iar din cei 289,347 credincioși din diecesa Vârșețului încă sunt români 80%, ajungem la rezultatul, că din numărul total al credincioșilor mitropoliei sârbești, un milion sunt români.

Ne vom ocupa în cele ce urmează numai de datele ce privesc biserica românească și în special eparhia Aradului.

În această eparhie era înglobat și districtul conzistorului din Oradea-Mare: Conzistorium Magnovariense. Teritoriul Conzistoriului din Arad se estindea asupra județelor Arad și Bihor și asupra unei mici părți din județul Hunedoara și anume câteva comune din acest județ aparțineau protopoplatului din Hălmeagiu.

O observație generală: toate numirile de localități, precum și numele preoților și ale învățătorilor sunt scrise cu ortografie ungurească.

Consistoriul din Arad îi aparțineau 7 protopoplate și anume: Buteni, Chișineu, Boroșineu, (Tot) Vărădia, Șiria și Hălmeagiu. Sub jurisdicțiunea consistoriului din Oradea erau protopoplatele: Oradea, Beluș, Meziad, Peateș, Popmezeu, Lunca și Beliu. Numărul total al parohiilor era 542 mame și 184 fiii, din cari Aradul avea 238 mame și 69 fiii, iar Oradea 304 mame și 118 fiii.

La Arad cele mai multe parohii, 54 mame și 7 fiii, le avea protopoplatul Chișineu, cele mai puține, 23 mame și 13 fiii, pp. Boroșineu. La Oradea cele mai multe, 84 de mame și 68 fiii, erau în ppiatul Oradea, cele mai puține, 26 mame și 8 fiii, erau în ppiatul Beliu.

Numărul total al sufletelor era 324.689 din care 188.796 la Arad și 135.893 la Oradea. Mai multe suflete erau la Arad în ppiatul Chișineu: 53.408, mai puține la Ineu: 12.111. Oradea mai multe în pp. Oradea: 25.873, mai puține la Lunca: 12.824.

Sesiuni parohiale (Ecclesiae) erau în Arad 118, la Oradea 299, de tot 487.

Numărul total al preoților era 644, din cari la Arad 311, iar la Oradea 333. Mai mulți preoți erau la Arad în ppiatul Chișineu: 70, mai puținii la Ineu: 28. La Oradea mai mulți, 101, în pp. Oradea, mai puținii 27, la Beluș.

Numărul părechilor cununate era 71.071, din cari pe teritoriul Aradului 43.827, iar la Oradea 33.254 Școale confesionale române erau 156, din cari

112 în dieceza Aradului, iar 44 la Oradea. Mai multe școli erau: la Arad, în ppiatul Chișineu: 30, mai puțini la Hălmeagiu: 1. La Oradea mai multe: în protopopiatul Oradea 30, iar ppiatul Lunca n'avea nici o școală.

Numărul învățătorilor era 157, din cari 113 la Arad și 44 la Oradea. Elevii erau la Arad 3552, la Oradea 1098, de tot 4650. Numărul cel mai mare de elevi îl avea la Arad ppiatul Chișineu: 1128, la Oradea ppiatul Oradea 845. Mai puțini erau la Arad în ppiatul Hălmeagiu 20; la Oradea ppiatul Lunca și Peșteș nu aveau niciun elev.

Față de această stare plăpândă a învățământului primar a din eparhia Aradului, în eparhiile din Banat acest învățământ se găsește într-o stare mult mai avansată. Nu amintesc numai eparhiile Timișoara și Vârșeț, la cari aparțineau cei mai mulți credincioși români. În eparhia Timișoarei erau 318 școli cu 353 învățători și 17.831 elevi. Eparhia Vârșeț avea 267 școli cu 276 învățători și 15.403 elevi. Cum majoritatea credincioșilor acestor eparhii erau români, evident că și majoritatea elevilor era românească.

Sunt interesante datele, cari privesc înființarea parohiilor și vechimea matriculelor purtate la oficiile parohiale. După aceste date parohia cea mai veche în eparhia Aradului era cea din comuna Șebiş, care s'a înființat la 1542; urmează apoi cea din Dezna, înființată la 1642, deci tocmai cu o sută de ani mai târziu Parohia din Sarafola din Banat s'a înființat la anul 1730; cea din Sânticolaul mare la 1733, iar cea din B. Comloș la 1743.

Matriculele cele mai vechi le aflăm în comuna Kișlaz din Bihar, dela anul 1700; apoi cele din Topa de sus din 1715.

La Arad comuna Nădlac are matricule cu începere dela anul 1724, iar orașul Arad dela anul 1727 în Banat cele mai multe matricule datează din anul 1779; în special comunele din ppiatul Lipovei aproape toate în acest an încep a purta matricule.

Cea dintâi grădiniță de copii s'a înființat în comuna Șiria la anul 1841 de către proprietarul de pământ Bochos: „Anno 1841 sumtibus terrestribus D. Joannis Bochus, pro educandis parvis prolibus est Institutum sic dictum „Kisdedovó Intézet“. Evident că în această grădiniță limba de propunere era cea maghiară și se urmărea desnaționalizarea copiilor români.

Cartea mai amintește și de fundațiunile, cari erau puse în serviciul bisericesc și cultural. Astfel în orașul Arad sărbii instituieră 3 fundațiuni: una pentru preoșii merițoși, a doua pentru copiii orfani și a treia pentru studenții săraci. Suma acestor fundațiuni nu este indicată.

La Buteni Iosif Popovici Paffy înființează la 5 Mai 1839 o fundațiune „pro educando uno iuvene e familia Popa“. În Chișineu Francisc Jedlicska înființează la a. 1802 o fundațiune de 400 florenți „pro

emendis ad rationem miserae pubis G. n. u. R. Vachicae libris scolasticis“. La Săvârșin baronul A. Forray înființează la a. 1811 o fundațiune de 500 florenți „pro dotando locali G. n. u. R. Ludimagistro,“ care primea în fiecare an 30 fl. din venitele acestei fundațiuni.

În fruntea eparhiei Aradului era episcopul Gherasim Raț. Consistorul era compus din 16 asesori, toți preoși. Notarul consistorului era Patriciu Popescu, protodiacon, profesor de teologie și catihetel elevilor ortodoxi dela toate școlile din Arad. Starețul mănăstirii H. Bodrog era Arhimandritul Ștefan Kragulevici și aparțineau acestei mănăstiri 9 călugări.

Institutul teologic era cu trei cursuri și era condus de profesorii Patriciu Popescu și Ghenadie Popescu. Numărul elevilor era 130. Institutul preporandial avea 2 cursuri cu 75 elevi și 4 profesori. În Arad mai funcționau 5 școli primare confessionale.

Președintele consistorului din Oradea Mare era episcopul diecezan, iar substitutul lui protopopul Orășii. Consistorul avea 12 asesori, toți preoși.

Parohia din Oradea administra fundațiunea înființată de vâd lui Crăclun Papp, de 500 fl. „ex cuius interusuris pauperibus scholaribus libri, charta et alia necessaria procuranda veniret“.

Nemuritorul Șaguna era în acest timp Arhimandritul mănăstirii Hopovo din cottul Sirmiu, asesor al consistorului din Vârșeț și profesor la teologia din acest oraș; iar fostul mitropolit Procopie Ivanovici era protosințelul arhidiecezei Carloveș, aparținând mănăstirii Gergeteg din cottul Sirmiu.

Ora de rugăciune.

Noile dispoziții ale venerabilelor noastre autorități bisericești obligă pe preot să intre în școală, să facă însuși catehizarea elevilor din școala primară.

Pentru noi Ardelenii, și îndeosebi, pentru preoșimea eparhiei noastre, nu e o problemă nouă.

Cel mai mulți, până la generația mai tânără, ne-am început cariera de viață ca învățători și am continuat ca directori ai școlilor confessionale și catiheteli pe la școlile de stat, de sub regimul apus pe veci.

Chiar obligațiilor, impuse prin noua orânduire, noi le-am premers cu mulți ani. Căci preoșimea eparhiei noastre, în marea ei majoritate, îndeplinea și până acum catehizarea. Protopoplatele noastre ani de-arândul au ținut conferințe catihetice, cu frumoase rezultate.

Indatorirea generală de a catehiza preotul, consfințește dreptul Bisericii de a-și exersa direcțiunile de învățătoare — și în școală.

E desigur o sarcină nouă, acum estinsă asupra preoșimii ortodoxe din întreaga Țară. Dar ea e în strânsă legătură cu chemarea noastră de educători ai obștelor și nu va întârzia să sporească prestigiul și au-

toritatea demnității noastre preoțești această activitate în școală. Catehizarea din școală va fi temelie solidă, pe care se va clădi întreg succesul nostru pastoral și misionar în viitor.

Copiii se vor obicinui din fragedă vârstă, cu preotul lor, cu felul lui de a preda și de a expune. Se vor deprinde a-l asculta, însușindu-și dela el elementele religioase. Și eșind de sub regimul școlar, va fi o trecere firească în organismul Societăților tineresti. „Sf. Gheorghe” și „Sf. Paraschiva” pentru fete, unde tot preotul va duce mul departe educația religioasă, sportivă cu cea culturală, pentru că, — în ziua când devin majoreni și intră în rândul parohienilor, — să nu mai privească Biserica ca o instituție, de care se știu legați numai prin tradiții moștenite și de care se servesc numai ca de o necesitate. Impusă de împrejurări externe, la anumite prilejuri. Ci să se apropie de preot și de biserică, ca de izvoarele de misionare spirituală și de mântuire sufletească.

La rândul său, preotul făcând însuși educația copiilor în școală și a tineretului în societățile lor, ca într-o școală continuativă, își va cunoaște temeinic auditorul, ori de câte ori va avea prilejul să-i vorbească, știind cum să lege firul cuvântului său de cunoștințele, pe care el le-a împătășit și să-i sporească zestrea sufletească pe care el l-a cultivat-o dela început.

Dar strânsa legătură a preotului cu școala are și alte avantaje de mare preț pentru viața satelor noastre. Muncind alături și împreună cu învățătorul în școală, e cu neputință să nu se infiripeze o mai strânsă legătură între cei doi factori culturali ai satului. Infrățirea lor va da roade binecuvântate, prin sprijinul reciproc, pe care și-l vor da în acțiunile lor.

Preotul în școală, mai are darul de reface legătura, de a opropta din nou școala și Biserica, introducând duhul și ideea creștină acolo, unde a fost mult puțin îndepărtată, de împrejurări și de oameni cari au putut crede că școala își poate urma drumul fără tovarășia protectoare a Bisericii. Ici-colea va fi chemat uneori se rectifice neajunsuri și să risipească atmosfera fumurie, creată de „materialismul științific”, care s'a furisat până și în școala primară, dacă nu deschis și sonor, totuși uneori în atitudinea de indiferență, dacă nu de ostilitate, a unor învățători, cari prinși de suflul curentelor, au împins spre periferie duhul Evangheliei, în loc să-l socotescă drept centru de gravitație.

De altă parte copiii din școală cu care preotul intră în strâns raport de părinte și fii, sunt cea mai firească cale de legătură cu casa și familia părinților lor. Mijloc de covârșitoare importanță pentru pastorație, îndeosebi acolo, unde nu prea cercetează biserică.

Dela cea ce credem noi despre rostul nostru în școală, atârână simțul de răspundere cu care vom ac-

tiva. Ca unii cari avem un trecut de experiență în această direcție, suntem ținuți a ne pune în slujba catehizării cu și mai mult entuziasm; cu aceea convingere și cu devotamentul, cari înving orice greutate și neajunsuri, asigurând succesul. Izbânda se câștigă prin muncă și jertfelnicie.

De aceea socotesc că trebuie să mergem cu un pas mai departe. *Pe lângă cele 2 ore de catehizare de fiecare clasă, trebuie să introducem o oră de rugăciune la săptămână de fiecare școală, la care să participe toți elevii.* Să ne rugăm împreună cu copiii, să-l învățăm a se ruga — rugăciunea e inima religiei. — Să-i deprindem la rugăciunea rituală, așa cum s'a cristalizat în decursul veacurilor, în textele clasice din cărțile de ritual și la rugăciunea personală, ce izvorește spontan din inima coplesită de sentimente, sub înrăurirea diferitelor stări și întâmplări de viață.

Un bolnav în sat suferă greu, preotul se va ruga cu copiii pentru ușurarea boalei și pentru redobândirea sănătății lui. Pentru muribund se vor ruga, ca să-i fie lină leșirea din lume și milostiv să i fie Domnul. Pleacă cineva din sat, la un drum mai lung și greu, copiii îl vor însoți cu rugăciunea lor, ca să-i fie mereu aproape îngerul păzitor. Vine timpul sămănatului, copiii vor aduce câte o mână de grâu la ora de rugăciune și vor duce acasă boabe binecuvântate, ca să le amestece pământul în sămânța, pe care o încredințează pământului și binecuvântării lui Dumnezeu să aducă roada..

Și câte alte prilejuri nu se imbie pentru rugăciune, de fiecare oră ceva nou, ori din nou plecând genunchii în rugăciune stăruitoare pentru acelaș dar al lui Dumnezeu.

E ușor de închipuit repercursiunea ce va produce rugăciunea în comun a copiilor în sufletul obștei și mai ales în sufletul celui pentru care se face cărtile de rugăciune și cărțile de ritual cuprind bogate texte alese, cari dau sugestii și pentru rugăciune spontană.

Ora de rugăciune va urmări familiarizarea copiilor cu cartea de rugăciuni, ca să-le fie tovarăș nedespățit ori unde și mai ales să încetățenească și la noi deprinderea de a veni la biserică, tineri și bătrâni, cu cartea de rugăciune în mână, de a însoți sf. slujbă cu cântarea și rugăciunea prescrisă pentru fiecare moment mai însemnat.

Ora de rugăciune pentru școlari ne va duce și pe noi, în scurtă vreme, la întocmirea anumitor *serviciilor religioase pentru copii*, cum se găsesc la alte confesiuni și cum de altfel are biserică noastră fixate anumite slujbe în orele canonicе, ce se pot adapta ușor.

Sensul rugăciunii și înțelesul rugăciunilor rituale se vor adânci prin meditații scurte, pentru că să nu mai fie vorbe de împrumut, ci să capete viață să devină ceea ce trebuie să fie, exteriorizarea vibrațiilor sufletești.

În a doua jumătate a orei de rugăciune se vor aplica la viața copiilor, se vor preface în practică a vieții, cunoștințele împărtășite elevilor în orele de religie, de peste săptămână.

În chip restrâns, după puterile și mijloacele copiilor, vom introduce în viața lor creștinismul practic. Ce câmp larg se deschide aici pentru iubirea creștină activă, pentru faptele milostivirii, pe care le pot îndeplini copiii. Și le îndeplinesc cu drag și cu însuflețire, când sunt călăuziți cuminte și cu dragoste.

Ora de rugăciune, — cu meditații izvorâte din inimă de părinte, odată pe săptămână, — o poate și trebuie să o susțină preotul, între orice împrejurări. O poate face și cel mai în vârstă și cel mai ocupat, chiar când, pentru diferite cauze, e scutit de a face catehizarea ei însuși. Desigur și atunci trebuie să se țină la curent cu ceea ce se predă de altul, de învățător, la orele pe religie, asistând măcar din vreme în vreme la cursuri.

Alta, cu totul alta e și numai prezența preotului în școală, în numele (religiunii), decât și a celui mai destoinic învățător.

Cine să învețe poporul mic să se roage dacă nu preotul? Și ce ajutor mai puternic dela oameni, în lucrul misionar al preotului, decât rugăciunea curată a copiilor!

Arhim. P. Morușca.

Cuvântare

la Dumineca XXX după Rusalii.

Iubiți credincioși!

Fiecare dintre noi, avem un scop în această viață. Fiecare trăește pentru acea, ca să poată realiza ceva. Dar scopul cel mai sublim, după care însătoșează un creștin adevărat, nu poate fi altul, decât mântuirea sufletească și moștenirea vieții vecinice. Nici nu poate exista un scop mai minunat ca acesta. Și dacă fiecare dintre noi, ne-am alege, ca supremul scop a vieții noastre moștenirea fericirii eterne, a vieții vecinice, nu ar trebui să ne îngrijorăm și să așteptăm cu frică ziua, în care va trebui să ne dăm seama înaintea judecătorului suprem, despre faptele noastre pămâtenene. Dar ce trebuie să facem, pentru a ajunge la acel scop dorit? Ne-o spune Mântuitorul Hristos în Sf. Evanghelie de astăzi.

Astfel într-o zi, pecând o mulțime mare de oameni, ascultau înțeleptele sale învățături, iată, că un tânăr din mulțime, se apropie de Isus, zicând: „Învățătorule bune, ce să fac, ca

să moștenesc viața de veci? Iar Isus i-a zis:... Știi poruncile: să nu preacurvești, să nu ucizi, să nu furi, să nu mărturisești strâmb, cinstește pe tatăl tău și pe muma ta. Iar el, îi răspunse. Acestea toate le-am păzi din tinerețele mele. Încă una îți mai lipsește, îi răspunse Isus: vinde toate câte ai și împarte la săraci și vei avea comoară în ceruri; apoi vino și urmează-mi mie.” (Luca c. 18 v. 18-22).

Iubiți credincioși!

Din sf. Evanghelie de astăzi învățăm, că de trei lucruri avem să ne ținem, pentru ca să avem și noi parte de împărăția lui Dumnezeu. Să păzim poruncile, să împărțim toată averea noastră la săraci și să-i urmăm lui Hristos. Grele condițiuni. Dar care dintre ele s'ar părea mai grea de implinit? Sf. Evanghelie de astăzi ne dovedește, că a doua condițiune e mai grea de implinit. Tânărul bogat din sf. Evanghelie de astăzi, a păzit toate poruncile, dar când a venit vorba să le lăpede de toată averea și s'o împartă la săraci, el nu a fost capabil să se despartă de ea, ci, „s'a întristat foarte, căci era foarte bogat”. (Luca c. 18 v. 23). De acela a și zis Isus: „Cât de anevoie vor intra bogați în... împărăția lui Dumnezeu! Mai ușor va intra cămila prin urechile acului, decât un bogat în împărăția lui Dumnezeu.” (Luca c. 18 v. 24-35). Iar când cei de față întrebară: „Atunci dar, cine poate să se mântuiască? Isus le răspunde: „Cele ce la oameni sunt cu neputință, la Dumnezeu toate sunt cu putință”. (Luca c. 18 v. 26-27).

Iubiți credincioși!

Am văzut din cuvintele Sf. Evanghelii de astăzi, că și oamenii depe vremea Mântuitorului, cât de mult țineau la averile lor și nu se putea despărți de ele, deși în locul lor li-se imbiau comori cerești. Asemenea este și astăzi. Spiritul vremii, este de așa natură, încât majoritatea oamenilor, numai aleargă la izvorul cel dătător de viață, nu-și mai adapă sufletele dogorâte de văpaia păcatelor, la izvorul cel răcoritor și neseacă a învățăturilor sfintei noastre biserici, ci aleargă mai mult după onoruri și averi lumești. Odată ce și-au ajuns scopul, uită de lumea din jurul lor, uită de ceata numeroasă a nenorociților, cari din cauza mizeriei sunt nevoiți, să bată pe la ușile lor. Ba chiar mai mult. Sunt unii dintre aceștea, pentru cari, nici credința aproape nu mai există. Biserica, lăcașul sfânt al vieții noastre, icoana vie a credinței, e prăsită, slujitorii altarului, păstorii sufletești ai mulțimii sunt batjocoriți,

nesocotiți și chiar huiduiți. Dar să nu credeți, iubiții mei, că toți aceia cari au averi sunt deopotrivă. Sunt și dintre aceștea foarte mulți, cari știu, că averile ce le au, le-au câștigat, nu numai prin sudoarea muncii lor, ci sunt daruri trimise lor de bunul Dumnezeu. Ei sunt mulțumitori pentru darurile primite prin aceea, că fac milostenii și viețuesc după prescripțiile sfintei noastre biserici, păzind poruncile și căutând să se ridice, până la cea mai înaltă treaptă de viață morală. Iar dacă bunul Dumnezeu ne-a dăruit averi, și bogății trebuie să le știm folosi cu înțelepciune, ca să ne fie spre folos, nu spre pagubă și pierzare. Folosiiți prisosul de avere, pentru înmulțirea binelui în lume, fiți darnici și milostivi față de aceia cari duc lipsuri, față de aceia cari nu au nici un sprijin în lume, față de aceia cari trăesc în cea mai neagră mizerie și numai de rușine nu ies în stradă să cerșească, cu toată o duc mai rău decât cerșitorii! Sunt pensionarii bătrâni, sunt văduvele, sunt orfanii, cari fără pic de vină, au ajuns la nenorocirea lor de azi. Ajutați-i, ca să vă ajute Dumnezeu. Dacă ne aducem aminte de aproapele nostru lipsit, atunci și noi vom putea spera, că vom fi părtași de o viață desăvârșită și noi ne vom putea bucura de fericirile vieții eterne. Viețuind în felul acesta, nu facem altceva decât îndeplinim primele două condițiuni, cerute prin cuvintele Sf. Evanghelii de astăzi.

Dar pentru a fi desăvârșiți, „precum și Tatăl nostru cel din ceruri desăvârșit este“, va trebui să îndeplinească și a treia condițiune din Sf. Evanghelie, anume: „să-I urmăm lui Hristos!“ „Vino și urmează-mi Mie.“ Așa s'a adresat Hristos tânărului din Sf. Evanghelie, așa s'a adresat Hristos la toți oamenii din toate timpurile și să adresează și nouă, zicându-ne: „Fiți desăvârșiți precum și Tatăl vostru cel din ceruri desăvârșit este“. Dar, pentru ca să fim desăvârșiți, trebuie neapărat, să-I urmăm lui Hristos. Și punem să-I urmăm lui Hristos prin aceea, că deschidem larg ușițele sufletului nostru minunatelor lui învățături și nu ne trudem să alergăm după învățăturile unor rătăciți ai vremurilor, cari ne urmăresc altceva, decât numai distrugerea Sfintei noastre biserici și așezămintele ei. În aceasta operă de distrugere însă, ei nu vor reuși, oricât se vor trudi, pentru că sfânta noastră biserică și credința noastră străbună, nu este o născocire a minții omenești. Sfânta noastră biserică, prin Hristos s'a întemeiat, prin Hristos există și va exista. Iar pe Hristos, nici o putere omenească acesta este glasul sfintei noastre biserici.

Iubiți credincioși!

Să ne întipărim bine acest adevăr, să fim binecredincioși și milostivi și atunci milostiv și îndurat și lesne iertător va fi și bunul Dumnezeu față de noi și cu toată mulțimea păcatelor noastre ne va învrednici să fim părtași împărăției cerurilor și vieții de veci, căci „la Dumnezeu toate sunt cu putință!“ Amin.

Alexandru Bocșianu
diacon.

Sfințirea bisericii din Aliuș.

Credincioșii noștri din Aliuș protopopiatul Lipova, în 8 Noembrie a. c. au avut o zi de mare bucurie și înălțare sufletească văzând terminată reparația bisericii și răsplătite jertfele prin venirea Prea Sf. Sale Părintelui Episcop Grigorie, care a ținut ca actualul sfințirii bisericii să-l săvârșească personal cu atât mai vărtos cu cât această biserică nu era încă sfințită de episcop.

Comuna Aliuș este una din comunele cele mai bine organizate în protopopiatul Lipova, cu un popor treaz, sărguincios ordonat iubitor de carte și de cetățenile, și care știe să jertfească — totdeauna de câte ori se cere — pentru biserică și pentru instituțiile noastre culturale.

Comuna a fost curat românească până pe la anul 1857—58 când au apărut primul German în comună. Azi parohia numără 1346 suflete ortodoxe. În comună avem 382 Germani, 5 Maghiari, 3 Evrei și 1 Sărb. Căsătorile fără binecuvântarea bisericii nu există și nici sectarii nu sunt. Numărul nașterilor față de trecut scade, înrădăcinat fiind și aici sistemul de un copil.

Poporul ascultă de conducătorii lui firești și ca urmare în anul 1930 a zidit o casă parohială cu suma de Lei 560.000; în 1931 a transformat școala confesională în casă națională cu suma de Lei 192.000; iar acum mai pe urmă a reparat sf. biserică cu suma de Lei 200.000.

În parohie este înființată casă culturală, Societatea Sf. Gheorghe, cor bisericesc, bibliotecă parohială în biblioteca casei culturale.

La această sfințire de biserică, Prea Sf. Sa a fost însoțit de consilierul Mihailu Păcățian și diaconul Mihailu Măcinic.

La intrarea în hotarul comunei Aliuș, Prea Sf. Sa este întâmpinat de dl Traian Suci, primpretoralele plasei Lipova înconjurat de 40 călăreți.

Prea Sf. Sa intră în comuna Aliuș în sunetele clopotelor și trascurilor.

În mijlocul comunei așteaptă mulțimea poporului în frunte cu Prea C. Sa părintele protopop Fabritiu Manuila, preoții și corul bisericesc sub poarta

triumfală Preotul local Traian Pețlan în numele său și al credincioșilor urează Prea Sf. Sale bun sosii. Corul bisericesc întonează: „Întru mulți ani Stăpâne!”

Prea Sf. Sa descinde la locuința preotului Sabin Micluția. De aici e condus la sf. biserică cu procesiune la care a luat parte o mare mulțime de popor. A fost o procesiune impozantă între sunetele clopotelor și traserilor și cântarea corului bisericesc. Au participat toți elevii și elevele tuturor școalelor și o frumoasă cunună de doamne și domnișoare.

După actul sfințirii bisericii, s'a oficiat sf. liturghie de Pr. Sf. Sa însoțit de doi protopopi, un diacon și opt preoți. Corul bisericesc a excelat. În cursul serviciului sf. liturghii, Prea Sf. Sa a hirotonit presbiter pe diaconul Ioan Giurgiu pentru parohia Mocrea.

Serviciul religios a decurs solemn și impunător.

În asistența am remarcat pe domnii: Traian Suciu primpretore, Dr. Aurel Cosma deputat sinodal cu doamna, învățătorii: Savi, I. Gugu, Francisc Heber și Marin Băla, Mircu director de bancă, Aurel Patlici notar, Trifu Popa magistrul postal și mai multe doamne și domnișoare a căror prezență au ridicat fastul zilei.

Prea Sf. Sa ține o frumoasă și documentată predică despre biserica creștină în general și în special despre foloasele ce le-au adus omenimei învățăturile și morala creștină. Această predică a făcut adâncă impresiune asupra poporului.

După serviciul sf. liturghii se oficiază un Te-Deum pentru sănătatea Mariei Salei Marelui Voevod Mihail de Alba-Iulia, după care Pr. Sf. Sa prin o cuvântare potrivită și însuflețită, scoate în relief meritele casei noastre domnișoare, urând Mariei Sale Marelui Voevod Mihail mulți fericiți ani.

Parohia a dat o masă în onoarea Prea Sf. Sale și a oaspeților. A făcut bună impresiune că la masă au fost invitați un frumos număr de credincioși țărani din parohie.

Seria toastelor a deschis-o Prea Sf. Sa pentru M. Sa Regele Carol al II-lea și Maria Sa Marele Voevod Mihail. Asistența ovaționează sculându-se în picioare; iar corul bisericesc întonează imnul regal.

Protopopul Fabrițiu Manuilă pentru Pr. Sf. Sa Episcopul Grigorie, preotul Gheorghe Todan pentru consilierul Mihail Păcășian și protopopul Fabrițiu Manuilă. Preotul Sabin Micluția pentru Pr. Sf. Sa mulțumind în numele său și al poporului pentru săvârșirea actului sfințirii bisericii. Protopopul Fabrițiu Manuilă pentru Administrație și în special pentru dl primpretore Traian Suciu, care toastează pentru poporul din Alluș. Directorul de bancă dl Mircu pentru Prea Sf. Sa. Inv. Gugu pentru preoți și învățători, iar inv. german Francisc Heber pentru Prea Sf. Sa.

După masă Prea Sf. Sa a făcut vizită la preotul Traian Pețlan și la mai mulți credincioși.

Ne-am depărtat din Alluș cu cele mai bune impresii.

† Preotul Traian Terebenț

În ziua de 12 Noembrie a. c., s'a stins din viață un preot evlavios al eparhiei Aradului, care aproape 4 decenii a propovăduit principiile religiei ortodoxe și iubirea de neam în comuna Galșa. Îl știam de multă vreme suferind pe părintele Terebenț, dar nădăjduiam că prin voia Domnului și îngrijirea bunel sale soții, va mai rămânea între noi. Pe părintele T. Terebenț îl cunoaștem ca pe un preot bun, cu largă iubire către biserica și neamul său. Om de inițiativă, îl vedem participând la toate acțiunile de progres ale bisericii și neamului nostru. Avea și dexteritatea scrisului. Din când în când trimitea câte un articol la „Biserica și Școala”. În anii trecuți a tipărit o broșură, biografia marelui român Gh. Popa, fost prefect după instituirea dualismului în monarhia Austro-Ungară.

Când defunctul Popovici Gheorghe a fost avansat dela postul de protopop din Șiria la demnitatea de asesor consistorial, părintele Terebenț a fost administrator protopopesco al Șiriei aproape 2 ani. Pentru serviciile aduse Bisericii noastre, P. S. Sa fericitul Episcop Ioan I. Papp l-a distins în anul 1919 cu brâu roșu.

Înmormântarea părintelui Terebenț s'a făcut luni, în 14 Nov. a. c., între regretele unanime ale familiei îndurerate, ale poporului din Galșa și protopopiatul Șiria.

Prohodul l-a săvârșit părintele protopop Adamovici, asistat de protopopul pens. M. Lucața, preoții: Drecin, Murășan, Căpitan, Stan, Chicin, Bunescu, Micluța, Bursaș și diaconul din Hălماغiu E. Joldea.

În cuvinte simțitoare, protopopul Adamovici a prezentat pe defunctul, arătând faptele bune săvârșite în viață de părintele Terebenț. În numele credincioșilor din Galșa a vorbit în mod înduioșetor preotul Căpitan. Iar la mormîntul părintele protopop Lucața s'a despărțit de cel răposat în cuvinte emoționante.

Preotul Terebențiu s'a născut în anul 1868 în comuna Cociuba jud. Bihor. A terminat liceul în Beluș, iar studiile teologice în Arad la anul 1893. În același an s'a căsătorit cu Ana Moș. Tot în anul 1893 a fost hirotonit pentru parohia Săldăbagiu din Bihor, unde a stat până la începutul anului 1896 când a trecut în frunțașă comună Galșa, unde a păstorit cu blândețe până la moartea sa. Din căsătorie Dumnezeu l-a dăruit cu 2 băieți și 6 fete, dintre cari în restimp au răposat 1 băiat și 2 fete.

Familia îndurerată a dat următorul anunț funebru:

Cu inima frântă de durere aducem la cunoștința rudeniilor, prietenilor și tuturor cunoscuților, că preaiubitul nostru soț, tată, socru, bunic, frate, cumnat, unchiu etc. **TRAIAN TERE BENȚIU** preot ortodox român în Galșa, fost Adm. protopopesco, membru al

„Coroanei României în grad de cavaler” și membru al „Muzeul Limbel Românei”, după lungi și grele suferințe, împărțit fiind cu Sft. Taină a cuminecăturii, azi în 12 Noembrie a. c., în etate de 65 ani, și după un serviciu preoțesc de 39 ani, a reparașat în Domnul.

Rămășițele pământești ale prea scumpului nostru defunct au fost așezate spre vecinică odihnă, Luni în 14 Noembrie a. c. în cimitirul ortodox român din Galșa.

Fie-i iărâna ușoară și memoria binecuvântată.

Ana Terabeștia născută Moștu, soție, Stela măritată Vățianu, Zina măritată Trifu, Georgina măritată Cătana, Vioara fiice și gineri; Valeriu și soția Eugenia fiu și noră.

Congresul național bisericesc.

Evenimentul cel mai important al vieții noastre bisericești din timpul din urmă, a fost ținerea Congresului național bisericesc. Adevăratul parlament bisericesc, — cum i s'a zis — a strâns la Iaolaltă 114 fruntași dintre cel mai de seamă al neamului clericii și mireni, desbătând chestiuni de supremă importanță pentru biserică. Timpul scurt — de trei zile — nu a dat răgazul trebuitor pentru aprofundarea diverselor probleme, a fost însă suficient ca membrii să cunoască, înmănușiat, rezultatele generale ale activității bisericii noastre, de trei ani încoace. Unora dintre cei mai distinși membri mireni, le-a dat ocazia să facă declarații elogioase, nu numai a vieții religioase în general, ci a activității desfășurate de biserică noastră în ultimul timp, cât și de a face promisiuni că vor da tot concursul pentru intensificarea acestei activități, îndeosebi pe terenul misionarismului laic. Acest rezultat moral pe noi ne îndestulește și nădăduim că va avea ecou și'n opinia publică, în unele păături atât de indifirentă de tot ce-i credință și biserică. Toți cari s'au edificat sau au început să se edifice asupra importanței bisericii în viața sufletească și morală a neamului nostru, vor creta armata mireană luptătoare pentru apărarea bisericii strămoșești, străntorită în luptă cu politicianismul, ateismul și indiferentismul.

Iată cum încep să se arate rezultatele noiei legi de organizare bisericească, atât de bărlită de către unli, înainte de a avea răbdare să aștepte rezultatele ei.

Congresul s'a deschis în ziua de 14 Octomvrie a. c., la ora 11, precedat de o doxologie oficiată la Catedrala Patriarhiei.

Prezidează I. P. Sf. Sa Patriarhul Miron *Cristea*. Se dă cuvântul dlui prof. *D. Gusti* ministrul Instrucțiunii și Cultelor, care citește Mesagiul Regal de deschidere, ascultat în picioare. La terminarea lui se strigă „Trăiască Regele”.

I. P. Sf. Sa Patriarhul Miron rostește apoi o importantă cuvântare de deschidere. În introducerea constată că după răsbol s'au poroit două curenți, unul de distrugere al bisericii și credinței, al doilea de întărire al lor, pornit din convingerea că numai Dumnezeu este în stare să ne ducă la linianul izbăvirilor.

Pentru întărirea acestor constatări citează cuvintele unui mare bărbat de stat englez, apoi hotărârea statului Elvețian, care a decretat pentru toți cetățenii săi o specială zi de rugăciune, în care întreg poporul — adăncit în rugăciuni de reculegere — să-și aducă aminte că este un Dumnezeu. Conclue că „a crede și a se ruga trebuie să devie iar comoara... cea mai scumpă a sufletului tuturor cetățenilor”.

În continuare vorbește despre reforma legii de organizare bisericească, declarând că n'are rost schimbarea ei, după un așa scurt timp de experiențe, „căci la noi oricât de perfectă o lege, mentalitatea noastră și moravurile noastre paralizază bunele efecte, ce le-ar putea avea”. Cu vremea se vor face unele rectificări, cari să poată pară amestecul politicei și patimilor personale.

Înainte de încheiere reamintește cu bucurie că în timpul dela ultima sesiune, la 8 Iunie 1930 tronul României a fost ocupat de M. Sa Regele Carol II. — Congresul aclamă pe M. Sa.

Cu binecuvântări părintești salută pe membrii prezenți și declară congresul deschis.

Se constituie biroul și se face apelul nominal, constatându-se lipsa numai alor trei membri.

I. P. Sf. Sa, fiind de față dl profesor *D. Gusti*, îi adresează un simțit cuvânt de omagiere, rugându-l la sfârșit să fie și pe viitor un bun sprijinitor al bisericii noastre, care luptă cu multe și mari greutăți.

Răspunde dl ministru *D. Gusti*, aducând cele mai meritate elogi bisericii noastre. „Trecutul nostru întreg e clădit din viața trăită în jurul bisericii; cărțile în cari ni s'a păstrat și în cari mai întâlnim cea mai frumoasă limbă, se găsesc în biserică, învățătura cea mai sfântă, care ne-a apărut sufletul prin veacuri, ne-a venit tot dela Biserică. Ele sunt un dar binecuvântat al ortodoxismului”. Preconizează rolul de astăzi al bisericii și „munca de evanghelizare, de sădire și adăncire a credinței și printr'o răspândire a învățăturilor sociale creștine în viețuirea tuturor păturilor națiunei”.

Ședința se suspendă pentru a se constitui comisiunile. La redeschidere se validează membrii. Se acordă concediile cerute. Rapoartele se repartizează comisiunilor. Ședința întâi se ridică la ora 1.45 p. m.

În ședința de Vineri după amiază s'a discutat chestiunea privitoare la *disolvarea* corporațiilor bisericești. Congresul admite ca această chestiune să facă obiectul cercetărilor comisiei de organizare.

S'a citit raportul comisiei bugetare și se constată că bugetul bisericii ortodoxe române — fondurile dela stat — cuprinde suma de 618.325 253 lei; rezultă de aici că bisericii noastre i s'au făcut reduceri și suprimări, care o pun în situație inferioară față de alte culte. La toate acestea se mai adaugă și neplata la timp a salariilor preoțești.

În ședința de Sâmbăta dimineata, la propunerea I. P. S. Sale patriarhului, se expediază, în numele congresului, o telegramă omagială Suveranului cu ocazia zilei de 16 Octomvrie, aniversarea nașterii M. Sale.

S'a intrat apoi în ordinea de zi și s'a început citirea și discutarea rapoartelor, continuându-se în ședințele următoare.

În ședința de după amiază a congresului au produs cea mai bună impresie mărturiile făcute de mai mulți membri mireni, cari au declarat că sânt gata să lucreze temeinic și solidar pentru întărirea vieții spirituale și naționale *prin biserică*.

Di I. Petrovici, profesor universitar la Iași, arată că este reprezentantul unei discipline care a fost adeseori în luptă cu biserica: *filosofia*; dar astăzi — continuă oratorul — filosofia cere sprijinul religiei și bisericii. Într'un recent studiu un filosof contemporan analizând criza morală, îl găsea două cauze: extraordinară dezvoltarea a științelor tehnice și învățământul, care a înăbușit sentimentul de modestie și umilință. Unde este deci ajutorul? Numai în religie se pot găsi principii viabile.

Biserica trebuie să încerce a realiza o armonie a tuturor acestor cunoștințe. (Aplauze).

Înainte, biserica se străduia pentru existența ei, azi, biserica trebuie să lupte pentru existența societății și a lumii întregi. Lumea întreagă se clatină și cere ajutorul bisericii, iar noi cerem concursul bisericii pentru neamul nostru. Trebuie redescoperit spiritul religios în țara aceasta, căci el e o necesitate imperioasă; nu o podoabă. Religia nu trebuie să fie o specialitate alături de celelalte, ci spiritul care le cuprinde pe toate și de aceea trebuie o colaborare pentru a se ajunge la o sinteză a tuturor principiilor. Biserica noastră a făcut mari servicii statului în tot trecutul istoric. Nouă ne lipsește perspectiva istorică, dar din condițiile generale semnalate se poate vedea că momentul este din cele mai importante. A venit vremea ca biserica să-și facă cea mai mare datorie către neamul românesc. Nu mă ocup de progresele făcute în timp de 20—30 ani. Viitorul trebuie să ne intereseze. De-au fost lacune, e momentul ca ele să fie îndreptate. Se impune concurența mirenilor. Dați semnalul, înalților prelați, și vă vom urma. Victoria depinde și de valoarea comandanților. Fiți aspri cu noi, dar și cu clericii ce nu vor fi la înălțime.

În același spirit, de superioară înțelegere, au luat cuvântul și alți reprezentanți, atât din cler, cât și din mireni.

În ziua a treia, congresul s'a ocupat cu: salariizarea clerului, chestiunea episcopiei din America și alegerile eparhiale. Cu privire la acestea din urmă, s'a primit următoarea moțiune.

„Congresul național bisericesc luând cunoștință de ancheta ordonată în legătură cu alegerile pentru adunările eparhiale, dintr'un larg spirit de conciliațiune, constată că din punct de vedere legal, fără a leza autonomia bisericii garantată prin constituție, nu se poate admite nici o anchetă făcută de organe în afară de cele bisericești. De altfel, oricare ar fi rezultatul acestor anchete, el rămâne inoperant pentru actuala compoziție a adunărilor definitiv constituite.

Congresul nefiind instanță disciplinară, invită organele disciplinare bisericești a sancționa toate abuzurile de ordin imoral și legal ce s'ar constata cu prilejul alegerilor eparhiale*.

În chestiunea episcopiei din America, dl raportor Cotos citește raportul prin care:

1. Congresul național bisericesc își menține hotărârea din 1929 în vederea înființării unei episcopii românești în America;

2. Până la înființarea conducerii efective, jurisdicțiunea românilor ardeleni rămâne vechilor chiriarhii.

Dl V. Gh. Ispir propune: înființarea episcopatului care să fie plătit de credincioșii din America și ca episcopatul să rămână sub jurisdicțiunea patriarhatului.

Pr. Tr. Scorobăț arată că această chestiune a fost discutată și preconizată încă din congresul trecut. Nu s'a dat toată atenție acestei probleme însem-

nate. Nu trebuie să ne facem însă iluzii asupra capacității materiale a fraților din America, fiindcă deși au mult suflet, ei se resimt de criza grozavă din America.

I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae al Ardealului face un lung și documentat istoric al chestiunii și arată că majoritatea emigranților din America sânt din arhiepiscopia Sibiului, fugiți încă din vremea ungarilor. Arată cum arhiepiscopia Sibiului a organizat o asistență religioasă, cu două-trei decenii înainte de război, pentru frații din America. Demonstrează cum înființarea unui episcopat pe toată întinderea Americii poate lucra împotriva intereselor noastre naționale. Nouii clerici, educați în spiritul școlilor înființate în America, n'ar mai avea suflet românesc. Demonstrează imposibilitatea susținerii materiale a unui episcopat în America și propune trimiterea unui episcop numai atunci, când statul va garanta susținerea lui materială.

Arată de asemenea că s'a interpelat greșit hotărârea congresului, ca până la înființarea acestei episcopii jurisdicțiunea să treacă asupra Patriarhiei.

Se pune la vot propunerea comisiei, care se aprobă.

Congresul național bisericesc și-a terminat lucrările la ora 9 și jumătate seara.

STATUTUL *)

Reuniunii ortodoxă a femeilor române din eparhia Aradului.

Cap. I. Numele și scopul Reuniunii.

Art. 1. În baza art. 27 combinat cu art. 52 și 53 din Statutul pentru organizarea Bisericii ortodoxe române se înființează în comuna Reuniunea ortodoxă a femeilor române, ca instituție religioasă auxiliară, aparținătoare episcopiei ortodoxe române a Aradului.

Reuniunea femeilor are patroană pe Sf. Maria.

Art. 2. Scopul Reuniunii este de a conlucra cu organele parohiale spre dezvoltarea și întărirea spiritului creștin ortodox în societate și a înălța prestigiul femeii și al familiei creștine, oferind femeilor un larg câmp de activitate și de influență, spre consolidarea națională, socială și economică a societății în cadrele vieții parohiale.

Cap. II. Mijloacele.

Art. 3. Pentru atingerea scopului fixat sunt:

1. Cultivarea rugăciunii de toate zilele.
2. Participarea regulată la serviciile publice religioase.
3. Impărtășirea cu sfințele Taine.
4. Păstrarea sfințeniei căsătoriei.
5. Cultivarea simțului de răspundere morală a membrilor, soților și a fecloarelor.
6. Cumpătarea și decența în vorbe și fapte.

*) Acest Statut a fost votat de adunarea eparhială a arhiepiscopiei de Sibiu și a fost adoptat și în eparhia Aradului.

7. Răspândirea culturii religioase și a obiceiurilor strămoșești în societate.

8. Combaterea luxului, a modelelor extravagante, a distracțiilor vulgare, a literaturii indecente și imorale.

9. Formarea de cercuri familiare și vecinătăți pentru citiri biblice și cultivarea bunelor moravuri creștine și naționale.

10. Aranjarea și participarea la serate, șezători și conferințe publice de caracter educativ.

11. Participarea la conferințele și cursurile școlii de Duminică în parohie.

12. Participarea la corul bisericesc din parohie.

13. Aranjarea de întruniri pentru distracții potrivite pe seama celor lipsiți de societate.

14. Încurajarea personalului de serviciu, de a cerceta sfânta biserică, a se mărturisi, cuminecă și a-l introduce în deprinderi alese.

15. Observarea și respectarea repaosului duminical.

16. Sprijinirea acțiunilor obștești pentru educația religioasă a elevilor de școală.

17. Participarea la acțiunile obștești pentru întărirea ordinii sociale, a respectării legilor țării, pentru promovarea păcii și a armoniei între cetățeni, fără considerare de limbă, lege, clasă socială și convingeri politice.

18. Sprijinirea organelor de stat și bisericești să-și poată îndeplini chemarea spre binele tuturor.

19. Cultivarea carității creștine prin săvârșirea faptelor milii trușești și sufletesti.

20. Cercetarea și ajutorarea orfanilor, văduvelor, săracilor, leuzelor, bolnavilor și a străinilor din localitate.

21. Asistența celor cuprinși de viață și de patimi prin intervenție personală și prin acordarea de sprijin moral și material.

22. Strângerea de ofrande și împărțirea de daruri, icoane, cărți religioase pe seama celor nevoiași, la serbări mari și la zile de bucurie.

23. Sprijinirea acțiunilor pentru convertirea sectarilor, reformarea criminalilor infanților, și delinvenților și a femeilor pierdute.

24. Participarea la opera pentru combaterea alcoolismului, a plăgilor morale: concubinaj, divorț, avort, părăsirea copiilor, neascultarea de părinți.

25. Curățirea și înfrumșetarea sfintei biserici și procurarea de ornate și vase sfinte.

26. Îngrijirea de morminte și înfrumșetarea cimiterelor cu flori și cu plantații.

27. Prăznuirea Duminicii mamei.

28. Prăznuirea Zilei copilului.

29. Participarea la Duminica Bolnavilor.

30. Prăznuirea patroanei Reuniunii.

Cap. III. Membrii Reuniunii

Art. 4. Membrii Reuniunii sunt femei majore,

nepătate, din parohie, care declară că se vor conforma acestor statute și vor plăti taxa anuală stabilită de adunarea generală.

Cele ce nu plătesc taxa anuală, sunt membre auxiliare.

Bărbații, cari sprijinesc Reuniunea, sunt membri auxiliari.

Cap. IV. Averea Reuniunii

Art. 5. Averea Reuniunii constă din:

1. Cotizațiile membrilor.

2. Beneficiile serbărilor, conferințelor religioase.

3. Colecte și donațiuni.

Cap. V. Conducerea

Art. 6. Reuniunea se conduce de către un comitet:

1. Directorul Reuniunii e parohul, conducătorul oficiului parohial, pentru îndrumarea spirituală și culturală.

2. Pentru afacerile administrative e comitetul Reuniunii, constând din atâtea membre, ca și consiliul parohial. Comitetul își alege din sânul său prezidentă, vice-prezidentă, casșieră și o comisie de control din trei membre.

3. Comitetul îl alege adunarea generală pe timp de șase ani și-l confirmă adunarea parohială în ședință ordinară.

4. Comitetul Reuniunii se întrunește de câteori se ivește necesitatea și se convoacă de directorul paroh și de prezidentă. Despre fiecare întrunire se ia proces verbal. Secretară este o membră din comisia de control.

5. Comitetul va da seamă de activitatea sa și a Reuniunii printr'un raport către adunarea generală a Reuniunii și către adunarea parohială. Acest raport cu deciziunile luate se va înainta Oficiului protopopesc, în fiecare an.

Cap. VI. Adunarea generală

Art. 7. Adunarea generală a Reuniunii se întrunește odată pe an, în Ianuar. Se convoacă de către director și prezidentă, cu 15 zile înainte de întrunire. Desbete raportul comitetului asupra gestiunii anuale, controlează averea, cheltuelile și dă descărcare comitetului, discută propunerile eventuale cu privire la bunul mers al Reuniunii și aduce hotărâri.

Adunări extraordinare se pot convoca oricând la cererea în scris a unei treimi din numărul membrilor active.

În adunările generale și extraordinare nu se vor putea discuta alte chestiuni decât cele cuprinse în ordinea de zi.

Cap. VII. Supravegherea.

Art. 8. Protopopul locului este inspectorul Reuniunilor din parohiile și comunele protopopiatului

și delegatul Consiliului eparhial pentru stimularea la lucru a Reuniunilor în înțelesul Statutului.

Despre activitatea Reuniunilor din protopoplat, protopopul va face raport adunării protopopești. Acest raport se va transpune Consiliului eparhial, spre cele legale.

Art. 9. Inspectorul protopopesesc își poate alcătui un comitet districtual, constând din prezidenții Reuniunilor parohiale, cari s'au distins printr-o activitate remarcabilă. Menirea acestui comitet este de a unifica activitatea Reuniunilor parohiale, a colabora împreună și a se sprijini reciproc în desfășurarea activității, prescise în Statut.

Art. 10. Forul suprem al Reuniunilor parohiale este Consiliul eparhial Secția culturală (conform art. 144 b) e).

Cap. VIII. Dispoziții tranzitorii.

Art. 11. Toate Reuniunile de femei, existente în eparhie, sunt obligate, în decurs de un an de zile dela aprobarea și promulgarea prezentului Statut, a se conforma dispozițiilor lui.

Acest Statut s'a prezentat Adunării eparhiale, care, prin hotărârea sa No. 126 dela 31 Maiu 1932 a declarat-o de înființată, solicitând Consiliului eparhial măsuri de inactivare, cari se dau cu rezoluția No. 6276/932 din 4 Noemvrie 1932.

Conferința Catehetică a Tractului Buteni.

Catehizația a fost privită în toate timpurile creștinismului ca o latură principală de Evanghelizare. Azi însă această problemă ne preocupă mai mult decât ori când, căci de fericita ei soluționare depinde viitorul bisericii noastre ortodoxe.

Conștii de această cerință a timpului, slujitorii Sf. Altare, în ziua de 20 Octomvrie a. c., ca în toți anii, ni-am întrunit în centrul protopoplatului, ca să ne perfecționăm mijloacele, de cari altfel ni-am folosit și până aci, la creșterea vâstărilor tinere, în Duhul Evangheliei lui Hristos.

Din programul conferinței, care s'a început cu Chemarea Duhului Sfânt, se remarcă următoarele puncte:

Predica părintelui Joja din Selejeni, în care prin cuvinte convingătoare a arătat, cum trebuie educat „Copilul Creștin” în casa părintească, în școală, în Societatea Sf. Gheorghe. Cuvântarea ni-a făcut o plăcută impresie.

În școală a urmat apoi conferința P. C. Sale Părintelui Protopop Șt. R. Lungu despre „Textul pieselor biblice în catehizație”. Prea Cucernicia Sa, scurt și cuprinzător ni-a dovedit că piesele biblice, predate după normele Școlii active de azi, alterează cu totul nu numai textul Sf. Scripturi, ci chiar și fondul biblic al pieselor. Un astfel de text laicizat nu-și va ajunge scopul.

În încheiere P. C. Sa trage concluzia că, la predarea pieselor biblice, să nu ne orientăm după Școala activă, ci să rămânem pe lângă textul biblic, care ur-

mărește nu numai înmulțirea cunoștințelor ci și formarea caracterului religios moral, care este scopul esențial.

Cu predarea lecțiilor practice, cari au urmat, au fost încredințați următorii:

1. Părințele D. Manase din Paulian cu lecțiunea „Profetul Daniil în groapa cu lei” la clasa a III.

2. Păr. M. Butaru din Roșia — „Parabola Fiului Rătăcit”, la clasa IV.

3. Păr. S. Tautan din Laz — „Persecuțiunile păgânilor în contra Creștinilor” la clasa VI.

Cu aprecierea lucrărilor au fost încredințați Păr. I. Bodea Buteni; Păr. I. Giurgiu Buhani, ca recensori oficiali. Și-au mai spus părerile lor și alți frați preoști.

Din aprecierile date s'a constatat că în ce privește forma învățământului, prelegătorii au ținut seamă de treptele psihologice; iar la predare: ținuta, tonul, limbajul, mimica și toate manifestările propunătorilor au fost așa fel armonizate, că le-a reușit pe deplin să trezească atențiunea și interesul copiilor față de materiile predate. Învățământul a fost intuitiv, plăcut și atrăgător și astfel a deșteptat sentimente religioase în inimile copiilor.

De încheiere, Prea Cucernicia Sa părintele Protopop a mulțumit călduros atât prelegătorilor și recensorilor, cât și d-lui Inv. din loc Balaban, care ni-a onorat cu prezenta D-nei Sale, asistând la conferința noastră.

La masa comună, care a urmat după conferință și la care ni-am simțit foarte bine, s'au ținut următoarele toaste: Păr. protopop a toastat în numele solidarității; Păr. Giurgiu în onoarea Prea Sfinției Sale Părintelui Episcop; Păr. Bodea în onoarea P. C. Sale Păr. Protopop ca Șef al tractului; iar Păr. Cosma în onoarea prelegătorilor, după care au mai urmat și alte toaste.

După masă ni-am întors acasă, aducând în inimile noastre câte o picătură din acel apostolesc entuziasm, care trebuie să se găsească în sufletul fiecărui educator.

I. T.

Dela Academia Teologică-Arad.

Societatea studenților în Teologie „Episcopul Grigorie” din Arad, și-a ținut Sămbătă 22 Oct. adunarea generală pentru alegerea noului comitet. — Ședința a fost prezidată de P. C. Părinte Rector, Dr. T. Botș, care în cuvântul de deschidere evocă în culori vii trecutul acestei societăți, care a pus bazele ziaristicel bisericești în Arad. Arată pe scurt trecutul glorios al societății, trecut vrednic oricând de urmat.

Procedându-se la alegere, au fost aleși: Președinte N. Cimpoleș an. IV; Vice-președinte: V. Faur an. IV; Secretar general: A. Lucea an. III; Secretar de ședință: N. Vesa an. II; Bibliotecar I: Gh. Serb an. IV; ajutor bibliotecari: I. Petrovici an. III și V. Andraș an. II; cashier V. Luminosu an. IV; controlor: A. Marian an. IV; A. Urla an. III și T. Farca an. I membrii supleanți: V. Șancu an. IV; Gh. Cismaș an. III și O. Flucș an. II. După alegere, noul președinte mulțu-

mește Părintelui Rector pentru prezență și pentru interesul ce-l poartă societății. Mulțumește de asemenea membrilor pentru încrederea ce l-au acordat-o și prin câteva cuvinte bine simțite îi îndeamnă la muncă, spre binele și prosperarea societății. De încheiere, Părintele Rector spune că cel mai mare în societate este cel ce muncește mai mult și să nu ne provocăm mereu la trecut, acela avându-și importanța lui istorică, ci fiecare să caute să-și facă datoria și să muncească, biserica noastră având nevoie de multe brațe muncitoare.

— 0 —

Joi 3 Noembrie a. c., a avut loc întâia ședință ordinară a societății cu următorul: „Program”.

1. Citirea și verificarea Procesului verbal din ședința de constituire a comitetului.
2. „Despre Religione”, disertație de Dl. N. Cimpoieș.
3. „Lectură din Cotruș” de Dl. P. Selegean.
4. „Sfaturile Evanghelice” disertație de Dl. V. Faur.
5. „Diverse”.

secretar general:
A. Lucea

Conferința Dlui prof. Lupaș.

În ziua de Luni, 7 Noembrie a. c. Dl. prof. universitar I. Lupaș a ținut o foarte interesantă conferință în Aula liceului „Moise Nicoară” din Arad, cu titlul „Contribuția Transilvaniei la istoriografia românească.”

Dl. Lupaș arată că contribuția istoriografiei ardelenilor nu a fost cercetată decât dela sfârșitul veacului al XVII-lea, iar cercetările mai noi au adus lucruri interesante. Pomeniște în mod deosebit de cronică latină dela Dubnitz din a doua jumătate a sec. XV, în special partea ei ultimă, prin care autorul ei necunoscut arată sentimente de admirație pentru poporul român și pentru marile fapte ale lui Ștefan cel Mare.

Un alt istoric de origine românească este în veacul al XVI-lea Nicolae Olachus din Sibiu, descendent din familia Basarab, pretendent de tron și în suș, refugiat la Sibiu. Trece la catolicism și sub Ferdinand I. de Habsburg ajunge mitropolit de Strigoniu și chiar regent. Vorbește cu simpatie despre Muntenia.

Se pune întrebarea însă: când avem o cronică națională și românească. Cea dintâi e a protopopului Vasile dela bis. Sf. Nicolae din Scheii Brașovului. Aceasta cronică ni s'a păstrat în traducere germană. Ea vorbește și de stăpânirea lui Mihai Viteazul în Ardeal.

Alt cronicar a fost Gh. Brancovici sau Brâncoveanu, frate cu mitropolitul Brancovici. Se crede că și-a scris cronică în sârbește, dar s'au găsit două cronici scrise tot de el în românește. Una a fost publicată de A. Densușianu și alta mai completă de păr. Bobulescu în Revista Istorică la 1917. Dl. Lupaș crede că Istoria Crăiei Ungariei atribuită lui M. Costin e scrisă de acest cronicar ardelean.

Cronicarul evenimentelor dela sfârșitul sec. XVIII, când s'a produs desbinarea între români, a fost protopopul din Brașov Radu Tempea, mort la 1742. Partea unde se arată rezistența românilor față de unire este ruptă din cronică.

Este complectată cu „Plângerea mănăstirii Silvașului” din Prislop, scrisă de un călugăr anonim din Muntenia.

La sfârșitul sec. XVIII avem pe popa Sava Popovici din Râșinari, cu o predică despre originea și continuitatea românilor în Dacia.

Generația dela mijlocul sec. XIX ca Șaguna, Gavra și Barițiu se ocupă de vremurile mai noi. Se distinge apoi Andrei Bârseanu, care a scris o istorie a școalelor române din Brașov.

Face pomenire și de P. S. Sa Episcopul Grigorie al Aradului, care a scris o istorie a predicii la români. Singura carte la noi până azi de genul acesta, apoi de păr. Dr. Ciuhandu cu cartea Episcopul Nestor Ioanovici și Dr. Botiș cu Istoria Școlii Normale din Arad.

Conferința a fost urmărită cu viu interes.

Apără-ți pe mama ta.

Ce rușinos ar fi pentru un fiu să fie de față, când un altul își bate joc de mama sa, iar el să tacă din gură, ori chiar să ia parte la batjocurile contra ei.

De câte ori se petrece acest lucru cu Mama noastră, Sfânta Biserică, pe care o atacă cel de altă credință, fie din neștiință, fie din răutate. Și ce facem noi în astfel de împrejurări? Stăm oare nepăsători, sau ce e mai rău, luăm și noi parte la toate acele acuze aduse împotriva ei?

Ce triste lucruri ar fi aceste!

INFORMAȚIUNI.

Salarele pe luna Octombrie a. c., se pot ridica dela casieria eparhială.

Comemorarea lui Gh. Popa. În ziua de 30 Oct., Duminecă, orele 5 după masă, în cadrul conferințelor inaugurate de către Ateneul popular, s'a ținut prima conferință de către părintele Dr. Gh. Ciuhandu despre viața neobositului preot cărturar Gh. Popa, întâlul referent școlar al Eparhiei arădane. A arătat activitatea lui Gh. Popa ca redactor al ziarului „A. bina” din Viena, unde a fost numit la 1864. La 1870 trece la Oradea, iar la 1872 ocupă funcția de referent școlar eparhial, care coincide cu punerea în aplicare a Statutului Organic șagunian.

La deschiderea conferinței Dl. A. Negură a citit un „Prolog” în versuri, ca mesaj de deschidere, iar ca încheiere tot Dsa a citit câteva epigrame.

Controlul averilor. S'a făcut o lege după care cărmuirea are dreptul să controleze averea slujbașilor statului, pentru a se vedea dacă această avere a fost dobândită pe cale cinstită sau a fost mai multă furată. Și dacă un slujbaș nu va putea dovedi isvorul cinstit al averii sale, atunci statul va avea dreptul să ia 90 la sută din aceea avere. Orcine poate face arătare împotriva vreunui funcționar că nu și-a făcut a vere prin muncă cinstită.

Incasarea dărilor eparhiale. *Este cunoscut că în urma reducerilor bugetare de stat, eparhia are de plătit din bugetul propriu mai mulți funcționari, cheltuieli materiale diferite și are să acopere o mulțime de alte necesități financiare.*

Invităm deci factorii cu cădere să binevoiască a accelera incasarea dărilor eparhiale.
Consiliul eparhial.

„Lumina Tineretului“. *Vestim cu bucurie iubitorilor noștri cetitori că încurând va apare în orașul nostru revista „Lumina Tineretului“ sub patronajul P. S. Sale Domnului Episcop Dr. Grigorie Gh. Comșa. Pentru ca revista să apară în condiții bune, P. S. Sa a câștigat colaborarea mai multor intelectuali, cari vor scrie în stil popular, ca revista să ducă hrană sufletească tineretului, fete și feciori dela țară. Redactorul revistei va fi preotul C. Turic din Arad. „Lumina Tineretului“ va avea un înveliș cu o frumoasă icoană biblică. În numărul întâi articolul de fond va fi scris de P. S. Sa Episcopul Grigorie.*

Revenire la ortodoxie. La praznicul sfinților Arhangheli, în biserică sînt Mănăstiri H. Bodrog, după sf. liturghie și Te-Deum-ul pentru Marele Voevod Mihai. S'a săvârșit de către părintele Staret, botezul ortodox al celor doi copilași, unul de 6 ani și o fetiță de 4 ani, ai părinților Ioan Șilindean și Florița Marig, originari din Curtici, acum conducător de echipă C. F. R. pe linia Timșoara. Nași au fost dl. avocat Nicolae Păușești din Arad și dna Paulina, soția dlui... Ioan Musca impiegat C. F. R. Arad.

Deodată cu botezul copiilor au făcut și părinții lepădare publică de rătăcirea baptistă și au mărturisit crezul ortodox, în auzul asistenței din biserică rămânând să îndeplinească și formele necesare de reintegrare în sinul Bisericii ortodoxe.

Precursor le-a fost și pildă de îndemn le-a dat Moise Bătăneant, alt conducător de echipă C. F. R. pe linia Arad-Periam, tot din Curtici și el, care s'a recules încă în anul trecut din închinarea spre sectarism și a intrat în cadrele parohiei noastre din Zădărlac.

Ioan Șilindia s'a dovedit și un bun cântăreț de strană. Revenirea lor, se va repercuta ca un bun îndemn printre sectarii din Curtici, ca să revină cu o zi mai degrabă și să-și salveze sufletul din pierzare.

Vânzare de biserică la licitație. — Ziarul românesc „Cuvântul“, ne aduce știrea din ziarele budapestene, că creditul agricol unguresc a scos la licitație, pentru o datorie de câteva mii de pengő, averea de 45 de jugăre a parohiei protestante din satul Kocsard depe granița jugoslavă, dimpreună cu edificiul școlii confesionale, al casei parohiale, și al... bisericii. O biserică, deci, vândută în toată regula la licitație, și ajunsă în proprietatea institutului financiar creditor, pentru că nici credincioșii și nici autoritatea bisericăască superioară n'au avut suma necesară pentru a scăpa de-o așa rușine nemaiauzită.

Biserica ortodoxă în Orientul depărtat. — În ziua de 13—15 Iulie a. c., în Tokio a fost adunarea soborului bisericii ortodoxe japoneze, sub președinția p. s. mitropolit Serghe al Japoniei. Această biserică se compune din 70000 japonezi ortodocși, având ca păstori duhovnicești preoți exclusiv recrutați numai dintre japonezi. Anul în curs a dat un număr de 454 botezuri-treceri la ortodoxie. Printre japonezii ortodocși s'a adunat 135.000 yen pentru restaurarea catedralei din Tokio, distrusă parțial de cutremur.

Un sobor local al bisericilor ortodoxe slave. — Din inițiativa P. S. Patriarh Varnava al Jugoslaviei, se proiectează un sobor al bisericilor ortodoxe independente din țările slave, anume Jugoslavia, Bulgaria, Cehoslovacia și Polonia, în vederea găsitrii modului de conlucrare unitară și menținerea în toate țările slave, a limbii și serviciului bisericesc slavon.

Cum te pot răsplăti pentru grija ta atât de mare? — Un bătrân general era îngrijit la o boală grea de către o soră de caritate, care zi și noapte stătea la capătăiul său, uitaud cu totul de somn și de odihnă. Această jertfă pentru un om necunoscut și străin pentru ea, mișcă inima asprului militar, care odată întrebă pe soră: „Spune-mi, bună soră, cum pot să te fac mulțumită, cum pot să te răsplătesc pentru grija ta atât de mare față de mine“. Iar sora răspunse: „Excelență, dacă vrei să mă vezi nespuse de mulțumită, te rog să primești sf. cuminecătură“. Generalul chemă îndată pe preot și primi cu mare evlavie sfintele taine.

Noul președinte al Statelor Unite americane a fost ales d. Franklin Roosevelt.

În Grecia noul guvern a spus că se va stărui să întărească prietenia cu țările din Balcani: Jugoslavia, Turcia, România, și Bulgaria.

Jugoslavia nu-și plătește datoriile. Pe ziua de 1 Noembrie a. c. Jugoslavia trebuia să plătească o parte din datoriile ce le are către Statele Unite. Dar plata nu s'a făcut și Jugoslavia a spus că nu mai poate plăti.

Înțelegere ruso-japoneză. Este vorba că Rusia să facă o înțelegere cu Japonia ca să nu se bată între ele nici odată. Totodată vor face și o tovarășie economică.

Japonia se pregătește de război. Gazete streine scriu că Japonia a comandat în Cehoslovacia 4 mii de mitraliere, care trebuiesc făcute în trei luni. Totodată stăpânirea japoneză a hotărât ca vapoarele de război, cari trebuiau să fie făcute până în anul 1934, să fie făcute cât mai repede până la sfârșitul anului 1933. Cum se vede Japonia se pregătește de război.

Franța cere ca serviciul militar să fie scăzut la 9 luni în toate țările. Toate popoarele se stărue ca să împiedice izbucnirea vreunui nou război. De aceea se cere scăderea înarmărilor și reducerea serviciului militar să fie scăzut la 9 luni în toate țările. Bine ar fi dacă ar face toate țările așa. Dar nici una nu vrea să înceapă.

Tovarășie franco-polono rusă. Temându-se de Germania, a cărei putere crește din zi în zi văzând cu ochii și care nu vrea pace, ci război, Franța vrea să facă o tovarășie cu Rusia și Polonia, pentru a împiedica pe Germani de a turbura pacea și liniștea lumii. Bun lucru.

Pentru pace. — La Paris s'a fixat obiceiul ca în fiecare lună la biserica Notre-Dame să se officieze o liturghie pentru pacea dintre popoare. Liturghie pentru pace a început a se răspândi și în alte părți ale Franței. Tot la Paris acum se zidește o biserică dedicată păcii.

Liturghia siriană la Paris. — În Paris se află Biserica misiunii siriene, sub patronajul sf. Eftren Sirul. Sulujele, toate se officiază după ritul și limba siriană. Aici se poate asculta cea mai veche liturghie creștină, a sf. apostol Iacob fratele Domnului; Biserica siriană a menținut vechile practici orientale și deaceia se aseamănă mult cu ale noastre.

În Rusia. — Din „Vecernia Moscova“ — aflăm știrea că alături de renumita catedrală zidită în amintirea scăpării Rusiei de năvala francezilor în 1812, „Mântuitorul“ capela și porțile „Iverska“ mănăstirile „Simon“, „Patimilor“, „Fecioarelor“, s'a început distrugerea bisericilor sf. Alexie. Pedepșa lui Dumnezeu nu va întârzia.

Concurs.

Prin aceasta se publică concurs cu termen de 1 Mai 1933 pentru obținerea și premierea celor mai bune lucrări sau lecțiuni catinetice practice despre: 1. Ascultarea față de părinți și 2. Ascultarea față de Biserică.

Lecțiunile vor fi lucrate pentru școala primară, la clasele respective, urmărind scopul de a ridica prestigiul autorității și a principiului de ascultare, în raporturile familiare și către Sf. Biserică.

Materialul va trebui examinat în cel puțin 2 lecțiuni sau cel mult 3 lecțiuni.

Lucrările vor avea să fie censurate de o comisiune specială. Cele trei, care se vor găsi a fi cele mai potrivite din fiecare categorie, vor fi premiate după cum urmează: cele mai bune cu un premiu de câte-o mie de lei; cele două următoare cu câte 500 lei; iar cele două din urmă vor reliefate prin laudă la adresa utorului sau autorilor; și toate șase se vor publica în organul eparhial.

Lucrările vor avea să fie reprezentate aici, în termenul de sus, marcat cu câte un pseudonim, care va fi trecut și pe un plic însoțitor, în care va fi numele autorului.

Arad din ședința Consiliului eparhial dela 22 Septembrie 1932.

*Consiliul eparhial ori. rom.
Arad.*

Parohii vacante.

Conform rezoluțiunii Ven. Consiliu Eparhial Nr. 6292/932, pentru îndeplinirea parohiei Vârfurile (Ciucu), protopopiatul Gurahonț, devenită vacantă prin mutarea

Tiparul Tipografiei Diecezane Arad.

preotului Ioan Loruț la Mănerău, se publică concurs cu termen de de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Venitele parohiei sunt cele din coala B.

1. Birul parohial legal.
2. Stolele legale.
3. Casă parohială cu grădină (fosta școală confesională).
4. Integritatea dela stat pentru care parohia nu garantează.

Parohia e de clasa III-a (a treia).

Parohul ales va predica regulat, va catehiza elevii dela școlile primare și va suporta impozitele după beneficiul său.

Cel ce doarec a compete la aceasta parohie, vor înainta recusele adresate Consiliului parohial din Vârfurile (Ciucu), la oficiul protopopesic din Gurahonț, în termenul concursului, și pe lângă observarea §-ului 33 din Regulamentul pentru parohii, se vor prezenta în sf. biserică spre a-și arăta dexteritatea în oratorie și rituale.

Cel din altă Eparhie, vor produce act, că au binecuvântarea Prea Sfinției Sale Părintelui Episcop eparhial spre a putea recurge.

Consiliu parohial.

în înțelegere cu: *Constantin Lazar,*
protopop în Gurahonț.

—□—

1-3

Pentru îndeplinirea parohiei extrabugetare de clasa treia Lunga (Constanța), publicăm concurs cu termen de 30 zile, socotite dela prima apariție în „Biserica și Școala“.

Venitele:

1. Sesiunea parohială de 23 jughere.
2. Birul legal și stolele legale.
3. Locuință, închiriază Consiliul parohial.

Alesul suportă dările după venitul său preoțesc și pe lângă celelalte îndatoriri, va catehiza elevii școlii primare.

Reflectanții la acest post, vor înainta cererea de concurs, ajustată reglementar, Oficiului Protopopesic B. Comloș în timp util, având — pe lângă încunoștințarea prealabilă a Protopopului — să se prezinte în Paraclisul local, spre a-și arăta dexteritatea în rituale și oratorie.

Reflectanții din altă Eparhie, vor dovedi consenzul Prea Sfințitului Părinte Episcop al Aradului.

Consiliul parohial.

în înțelegere cu: *Dr. Ștefan Ciocianu*
protopopul B. Comoșului.

—□—

1-3

Red. responsabil: **Protopop SIMION STANA.**